

Det kommunala skolsystemet och friskoleetableringen

- Tre norrländska kommuner ur ett konfliktperspektiv

Paper presenterat vid statsvetenskapliga förbundet årsmöte, 8-9 oktober 2009

Jon Nyhlén

Detta paper innehåller ett försök att sammanställa ett antal intervjuer jag gjort där syftet är att beskriva den beroende variabeln. Det empiriska kapitlet och det empiriska materialet är mycket ihåligt, dvs det återstår mycket material som skall in i kapitlet. Dock vill jag testa om strukturen fungerar så jag tar särskilt emot kommentarer av struktureringen av materialet i det 3:e kapitlet. Jag inleder paperet med en bantad version av inledningskapitlet ur avhandlingen samt ett kraftigt reducerat teorikapitel.

Arbetsmaterial- får ej citeras

1. Inledning

En av de förra seklets största skolpolitiska reformer var decentraliseringen av skolan. En reform som indirekt var en förutsättning för beslutet om att ge friskolor¹ rätt till kommunalt bidrag. Båda dessa reformer har skapat ett nytt skolsystem som i sina delar har betydande skillnader i utformningen i relation till sina föregångare. Förändringarna har varit så pass stora att skolväsendet i grunden ändrat karaktär (Lidström & Hudson, 1995) Decentraliseringen av skolan har inneburit en mångfald av aktörer och en otydlig politisk styrning. (Pierre m.fl. 2008:9) Detta paper är ett utdrag ur det jag skriver om i min doktorsavhandling. Sist i paperet finns ett utkast till strukturering av intervjuerna. Metoddelen är väldigt översiktlig och teoridelen kraftigt reducerad. När det gäller empiridelen saknas en stor del empiriskt material därför kan avsnittet uppfattas som ihåligt. Utgångspunkten för min avhandlingen är konflikten mellan privat och offentligt och hur den utvecklas i olika kontexter.

Det svenska skolsystemet har genomgått en stor förändring. En förändring där privat möter offentligt och det lokala skolsystemet ändrar karaktär. Den ”nya skolan” innebär att antalet aktörer i skolan ökat i och med beslutet att tillåta friskolor. Att låta privata aktörer träda in på en offentligt finansierad arena är förändringar som brukar tillskrivas styrningsfilosofin New Public Management, (NPM). Filosofin kan förstås i termer av en marknadsorienterad styrningsfilosofi. (Peters 2001, Pierre & Peters, 2000) Organisering och styrning enligt NPM innehåller inslag från den privata sektorn och den offentliga sektorn förutsätts dra fördelar av det privata inslaget. Styrningen sker enligt principer som är hämtade från det privata näringslivet vilket bland annat innebär en övergång till målstyrning av verksamheten. Som förutsättning för denna marknadsanpassning brukar decentralisering nämnas. (Premfors, mfl. 2003: 27)

Decentraliseringsreformerna ändrade förutsättningarna för skolans arbete på flera viktiga områden, bland annat genom ökad lokal styrning, konkurrensutsättning och målstyrning. När det gäller decentraliseringen av skolan har det handlat om att *överlåta* både *ansvar* och *resurser* från staten till kommunerna. Det finns i den ”nya” skolan ett antal exempel på hur

---

¹ Med friskola avses skola med annan huvudman än kommun eller landsting

skolans styrning och institutionella arrangemang skapar spänningar och konflikter mellan exempelvis olika mål, normer och värderingar. (Pierre, m.fl. 2008:1) Dessa spänningar har sin grund i två olika former av styrning, nämligen den mellan offentligt och privat. (Premfors, m.fl. 2003) Resultatet blev att få politikområden kan uppvisa en lika komplex styrningsmodell som skolan. (Pierre m.fl. 2008:15) Den grundläggande skillnaden består i vilka former av styrningsideal som förespråkas i de båda typologierna. Följande tabell kan åskådliggöra detta;

Tabell 1.1 Styrningsideal och styrningsformer

Offentlig	Privat
Demokrati	Marknad
Byråkrati	Civilsamhälle

(Källa: Premfors, m.fl. 2003:19)

Det kommunala skolsystemet innehåller element från både marknad och byråkrati. Detta leder till att den politiska styrningen av skolan har att ta hänsyn till två olika former av styrningsideal vilka kan ses som varandras motpoler. Den första innebär att verksamheter tillåts konkurrera med varandra och medborgarnas inflytande uttrycks i rollen som konsumenter genom att välja den ”bästa produkten”. (Pierre & Peters, 2000: 15-19) Den senare principen utgör det traditionella sättet organisera och styra en verksamhet vilket sker genom regler och lagar. Den kommunala skolan är i högre grad, än de fristående, underordnade det demokratiska systemets kontrollapparat. (Chubb & Moe, 1988: 1067) Det på grund av att den kommunala skolan är direkt underställd kommunen. Exempelvis sker beslutsfattande över den kommunala skolan i de demokratiska kanalerna. De fristående skolorna är utsatta för en mer indirekt form av styrning då de inte direkt är underställda kommunen. Den kommunala styrningen sker dock även över de fristående skolorna, främst genom anslagsstyrning och att kommunerna har rätt till insyn i friskolorna. Den grundläggande tanken med ett friskolesystem är att marknaden skall reglera utbildningen, både i fråga om tillgång och utbud. (Chubb & Moe, 1988:1067) Styrningen av skolan kompliceras av denna situation på grund av att skolsystemet bygger på två organisatoriska motpoler, dvs tanken om marknadsstyrning och byråkratisk styrning. Den NPM-inspirerade reformpolitiken har haft som mål att det offentliga och privata skall närma sig varandra. I och med reformpolitiken där målstyrning satts i fokus har också konflikterna i det förvaltningspolitiska systemet ökat. Det beror på att målstyrningsreformerna har flyttat makten från den politiska arenan ner till tjänstemannanivån vilket gjort att arenan där de politiska konflikterna skall utspelas har flyttats. (Bäck 2002, Montin 2004, Lantto 2005)

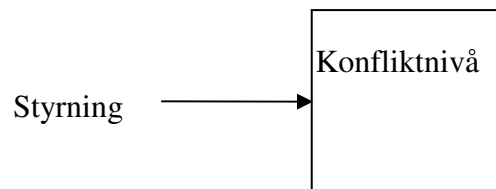
Resultatet blir att det är i detaljfrågorna som de ideologiska skillnaderna visas upp. (Siverbo, 1998: 17) I skolpolitiken handlar det om friskolornas vara eller icke vara. Mycket av fokus i den lokala skolpolitiken handlar om att debattera huruvida friskolorna skall vara en del av det lokala skolsystemet eller inte. Dessa meningsskiljaktigheter kan leda till konflikter. Konflikter som är olika intensiva.

De konflikter jag kommer att undersöka är värdekonflikter. Dessa konflikter kan beskrivas som åsikts- eller intressemotsättningar mellan aktörer som är konfrontationsinriktat. Dessa värdekonflikter kan ta sig olika uttryck och vara olika i intensitet. Konflikterna uppstår i relationerna mellan skolsystemets aktörer och Främst handlar det om konflikter mellan fristående skolor och kommunen. Friskolorna upplever ofta problem med relationen till de kommunala nämndpolitikerna samt skolförvaltningen. Dessa konflikter utvecklas ibland till att bli högintensiva. De högintensiva konflikterna handlar ofta om tillgång till exempelvis badhus och sportanläggningar, där de fristående skolorna känner sig åsidosatta. De anser sig inte ha tillgång på samma villkor som de kommunala skolorna till gemensamma anläggningar. Den vanligaste konflikten, som är att betecknas som en lågintensiv konflikt, rör fördelningen av pengar till de fristående skolorna. Det kan vara svårt för den fristående skolan att veta på vilka grunder kommunen beräknar sina anslag vilket försvårar planeringen.

Syftet med avhandlingen är att undersöka den politiska styrningens betydelse för utvecklandet av värdekonflikter i det lokala skolsystemet. Syftet kan således delas upp i två delar där utgångspunkten för den första delen är att utifrån styrningsteorins svaga bidrag till att förklara styrning i heterogena system vilket innebär politiska system som bygger på konkurrerande organisationsprinciper. Styrningsteorin har endera fokuserat på att beskriva de hierarkiska styrningsmodellerna eller så har fokus legat på de icke hierarkiska styrningsmodellerna (Se bl.a Pierre & Peters, 2000) Inte heller organisationsteorin kan vägleda oss fullt ut.

Organisationsteorin har också den lämnat ett svagt bidrag när det gäller att förstå utvecklande av konflikter mellan aktörer i heterogena system. En stor del av forskningen inom organisationsteorin har fokuserat på homogeniseringstendenser inom organisationer och system. Den senare organisationsforskningen har dock kommit att mer och mer börjat erkänna att det inom ett system kan råda heterogenitet och där den institutionella konstruktionen kan vila på institutionella principer som är varandras motpoler. (se bl.a Lounsbury, 2007, 2008). I fallet med friskolor innebär det att det är två olika normsystem möts vilka innehåller grundläggande institutionella konflikter. I en situation där det råder organisatorisk

heterogenitet är det ur en normativ synpunkt den styrandes uppgift att kunna styra verksamheten utan att det uppstår konflikt. Syftets andra del består i att undersöka konflikternas utbredning och intensitet i de valda kommunerna. Modellen på nästa sida beskriver studiens övergripande problemställning.

Syfte för studien är operationaliserat i följande frågeställningar:

1. I vilken utsträckning kännetecknas de utvalda kommunerna av konflikt?
2. Hur ser dessa konflikter ut?
3. Vilken betydelse har den politiska styrningen för utvecklandet av eventuella konflikters intensitet?

I heterogena politiska system blir styrningen en viktig komponent. Styrningen kan ses som det instrument som den styrande kan använda för att kunna hantera dessa institutionella spänningar. Inom den statsvetenskapliga forskningen har fokus legat på att undersöka alternativa styrningsformer till den hierarkiska modellen. Inom ramen för den moderna styrningsforskningen fokuseras styrning genom policynätverk, partnerskap, management. Denna forskning förkastar i mångt och mycket styrning via hierarkiska system. (Pierre & Peters, 2000:15) Förespråkarna för den mer samtida teoretiska utvecklingen menar att en hierarkisk styrningsmodell upprätthåller skiljelinjen mellan privat och offentligt. Förespråkarna menar vidare att de samhällsliga förändringarna kräver mer av informell styrning snarare än formell styrning och kontroll. Dock spelar den hierarkiska styrningsmodellen fortfarande en viktig roll i de västerländska demokratierna. (Pierre & Peters, 2000:15) Styrningen i många västländer har dock ändrat karaktär och idag sker mycket av den politiska styrningen via målstyrning. Målstyrning vilket är en styrningsform som är en blandning av traditionell regelstyrning och självstyrning. Målstyrningen har kritiserats för att inte kunna hantera politiska konflikter (Lantto, 2005, Bäck 2000, Rombach). Konflikterna tendera till att hamna på tjänstemännens bord då målstyrningen försvårar utbyte av meningsskiljaktigheter genom att mycket av makten förskjuts till tjänstemännen. Den politiska styrningen av det lokala skolsystemet måste således hantera en situation där det råder heterogenitet på flera håll, dels genom målstyrningen och dels genom en organisering som

bygger på olika principer. Målstyrningen av skolan har också inneburit att utrymmet för skolpolitiska variationer ökat. (Pierre m.fl., 2008:9) Varje kommun formulerar sina egna mål med skolpolitiken vilket gör att styrningen av skolorna i kommunerna ser olika ut. Detta skapar också ett utrymme för oenighet i det lokala skolsystemet.

Oenighet rörande utbildning kan på ett övergripande plan tillskrivas två olika utbildningsideal. Det ena förespråkar en utbildning som fostrar goda samhällsmedborgare och en skola som står för jämlikhet och att utjämna sociala skillnader. Det andra utbildningsidealet förespråkar en maximering av individernas rätt till valfrihet och olikhet och en skola som premierar en sådan utveckling hos individen. (Quennerstedt, 2006:210) I och med decentraliseringen av skolan har även dessa värdekonflikter förflyttats från den centrala nivån till den kommunala nivån. (Jarl, 2005:XXX) Quennerstedts studie visa att vissa kommuner tagit sig an dessa värdekonflikter medan andra inte gjort det. Detta blir synligt i hur skolan organiseras och vilka ideologiska ställningstaganden som ligger bakom. (Quennerstedt, 2006: 211) Kontexten är således av betydelse för utvecklande av konflikten

Fallen i studien utgörs av tre utvalda kommuner Gävle, Umeå och Sundsvalls kommun. Särskilt är det gymnasieskolor som undersöks både kommunala och fristående. Anledningen till att det är gymnasieskolan som är vald beror på att marknadsanpassningen har varit mest omfattande inom gymnasieskolan. Kommunerna är valda efter en mest lika strategi. (Pretzworski & Teune, 1971) Jag har utifrån ett antal kriterier valt kommuner så är så pass lika varandra gällande kontextuella faktorer men olika varandra på den faktor som skall förklaras.

Tabell 1.2 Kriterier för urval

Kommun	Sundsvall	Umeå	Gävle
Befolkning 2006	94516	111235	92416
Kommuntyp*	Större städer	Större städer	Större städer
Antal friskolor	5	6	3
Politisk majoritet	S	S	S

Kommentar: * Enligt SKL's kommungruppsindelning

En anmärkning är här på sin plats. För den första delen av studien som sträcker sig från 1998 fram till 2006 avviker Gävle gällande antalet friskolor. I studiens senare del som kommer att sträcka sig över 2009 kommer Gävle upp i 5 fristående gymnasieskolor. Denna data kommer att samlas in nu under hösten.

Den metod jag använt mig främst av för insamlandet av data är den halvstrukturerade intervjumetoden. För detta paper är respondenterna fördelade enligt följande kategorier;

Tabell 1.3 Respondenter fördelade på kategori

Respondenter/Kommun	Sundsvall	Gävle	Umeå
Friskolor	4		1
Kommunala skolor	2		
Kommunal förvaltning	1	1	1
Förtroendevalda politiker	2		

Jag har också utgått från skolornas ansökningshandlingar, nämndsprotokoll samt dess bilagor. Nämndsprotokollens innehåll är ofta relativt kortfattat med tillsammans med bilagor utgör de en mycket bra källa till information.

Skolornas ansökningshandlingar samt kommunernas yttrande över dessa fick jag via Skolinspektionens databas över de fristående skolorna. Materialet ger en bra inblick i friskolornas ansökningsprocess. Exempelvis framkommer det i dokumenten vilka argument som kommunerna använde för eller emot etableringen. Det ger en god bild i konfliktnivån ser ut i initialskedet. Detta material har sedan kompletterats främst med intervjuer och nämndsprotokoll. Jag har också använt mig av lokala styrdokument för skolan, både för de kommunala och de fristående skolorna. Det görs för att kunna kartlägga vilka målformuleringar och dylikt som är gällande i de båda skolformerna. De lokala skoldokumenterna utgör en central de styrkällor som reglerar skolans verksamhet på lokal nivå.

2. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt kommer endast konfliktbegreppet att behandlas vilket utgör avhandlingen beroende faktor.

2.2 Konflikt

Konflikt har av vissa forskare inom den statsvetenskapliga disciplinen ansetts som en naturlig och till och med nödvändig del av det politiska livet. (Dahl, 1963:72, Bachrach & Baratz, 1963, Easton, 1965). Definitionerna är många och innehållet varierande dock kan konfliktbegreppet delas upp i två centrala delar. Utgångspunkten för den ena delen av definitionen är att konflikt är oförenligheten i mål och värderingar. (Deutch, 1963:112,

Axelrod,1970:10) Konflikt handlar också om beteende i form av agerande. Konflikt utgörs således både ur oförenligheten kring mål samt i form av agerande. (Deutch, 1963, DeBonos 1986, Maltén, 1998, Lantto, 2005) Ett konfliktorienterat beteende innebär att en verksamhet eller aktör blockerar, förstör, hämmar eller på andra sätt skapar problem för andra aktörer eller verksamheter. (Deutch 1963:112)

De båda benen som konfliktbegreppet vilar på, dvs. oförenlighet i mål och värderingar samt konfliktbeteende utgör också definitioner på hur intensiva konflikterna är. En lågintensiv konflikt, utgörs av en målkonflikt. Aktörerna har oförenliga mål men kan hantera dessa utan att konflikten eskalerar. En konflikt av mer intensiv karaktär är när målkonflikten utvecklas till ett konfliktorienterat beteende. Central för att förstå konfliktens intensitet handlar det att titta på vilka medel som används. (Coser, 1968) Exempel på ett sådan medel utgör exkludering av individer eller grupper. Exkludering är en form av konfliktorienterat beteende som hindrar och blockerar en aktör i sin verksamhet. Axelrod (1970) menar att ju större intressekonflikten är desto större är sannolikheten för ett konfliktorienterat beteende. Även om sannolikheten är större behöver inte en intressekonflikt per automatik leda till ett konfliktorienterat beteende. För det krävs att det finns ett ömsesidigt misstroende gentemot varandra från de inblandade aktörerna. (Axelrod 1970:12-13)

Det finns dock två element som de tidigare presenterade konfliktdefinitionerna inte tar hänsyn till. Dessa är *resurser* och *heterogenitet*. Bolman & Deal (2005) anlägger ett politiskt perspektiv på organisationer och menar att i politiska organisationer är det knappa resurser i kombination med motstridiga intressen som ger upphov till konflikt. Det politiska perspektivet på organisationer utgår således från en grundtanke att det är politiska krafter och maktdynamik som skapar konflikter. (Bolman & Deal, 2005: 244) I en politisk organisation utgör merparten av alla beslut fördelningen av knappa resurser (Bolman & Deals 2005:234-235) Om det är så att organisationerna inom ett system får sina resurser från samma håll ökar också chansen för att konflikter utvecklas och eskaleras. Det finns således två komplikationer när det gäller resursers betydelse för utvecklandet av konflikt, dels att de är knappa samt att de kommer från samma källa. (Katz & Kahn, 1968: 623) I det skolpolitiska perspektivet innebär att resursfördelningssystemet är en källa till konflikt. Det är kommunen som fördelar pengarna till både de kommunala skolorna de fristående skolorna baserat på kommunens kostnader för den egna skolan. Det gör att skolorna är beroende av resurser från samma källa

vilket kompliceras av att de fristående skolorna upplevs som en ”främmande fågel” i skolpolitiken.

Politiska system är ofta heterogena främst på grund av att olika aktörer i systemet bär olika intressen, mål och värderingar. I Bolman & Deals (2005) definition är heterogenitet uttryckt i termer av att det i en organisation kan finnas motstridiga intressen. Lijphart (1999) menar att heterogenitet i ett system har en påverkan på konfliktnivån och ett heterogent system kräver arrangemang för att kunna hantera konflikt (Lijphart, 1999: 30-33) Det gäller i allra högsta grad inom skolans värld. Konflikter är en naturlig del av skolan och inom skolforskningen anses konflikter vara strukturellt betingade det betonas att skolan är en arena där olika intressenter och aktörer kommer samman. (se bla. Berg 1981, Romhed 1999) De olika aktörerna inom skolan är bärare av olika värderingar vars uttryck ger upphov till konflikter. I mitt fall illustreras heterogeniteten framförallt i skolans huvudmannaskap. Olika huvudmän har olika mål och värderingar om utbildning och utbildningens roll i samhället vilka kan härledas till den förändrade ideologiska synen på skolan. (se bla. Englund 1995) Värderingsförändringen i stort innebär att synen på utbildnings förändras från att vara en samhällelig angelägenhet till att bli en privat sådan. Denna värderingsförändring måste i det politiska systemet hanteras för att undvika högintensiva konflikter. Ett sätt är att organisatoriskt lösa det genom användandet av den politiska styrningen. Målstyrningen erbjuder lösningar för det. Ett sätt att lösa det på är att formulera en övergripande målsättning där även de fristående skolorna ingår och på så sätt minska risken för målkonflikter vilka kan eskalera och utvecklas till högintensiva konflikter.

Som jag varit inne på tidigare är heterogenitet för mig kopplat till frågan om huvudmannaskap. Skolsystemet av idag är heterogent i den bemärkelsen att skolan kan ha olika huvudmän, kommunala och fristående. Som jag också varit inne på tidigare leder denna heterogenitet till målkonflikter vilka kan utvecklas till högintensiva konflikter. Inom organisationsforskningen har man inte fokuserat forskningen kring frågor om organisatorisk heterogenitet utan istället fokuserat på olika former av homogeniseringsprocesser. (se DiMaggio & Powell 1991) Inom den moderna organisationsforskningen har man dock mer och mer börjat fokusera på organisatorisk heterogenitet och menar att det inom en och samma institution kan existera institutionella logiker som är varandras motpoler. (Wiesel, 2008:35, Loundsbury, 2008, 2007) Med det menas att det inom en institution kan existera olika principer för organisering. Den kan innehålla organisatoriska element från exempelvis både

marknaden och byråkratin. En institution och organisationerna inom denna behöver alltså inte bygga på likformighet och samförstånd rörande värderingar. En institution kan också innehålla en rad olika värderingar och normer som kommer ur en rad andra institutioner. Dessa behöver inte vara harmonierade med varandra utan kan sinsemellan innehålla motsättningar. Exempel på det kan vara institutionella konstruktioner som innehåller både idéer från marknaden samt byråkrati. Det finns således institutionella konstruktioner som bygger motsägelser, sk. kontradiktion. I en sådant system råder det institutionell konflikt. (Blomquist, 1996:48) Dessa institutionella konflikter utgörs av övergripande föreställningar och regler som ligger till grund för beslutsfattande vilket också påverkar utformningen av de organisatoriska strukturerna. Detta kan leda till en fragmentering av det organisatoriska fältet. Hur väl en organisation lyckas påverka detta beror på hur en organisation väljer att utforma sina organisatoriska tekniker och handlingsmönster (styrningen) Inom ett organisatoriskt fält, säg en kommun, har kommunen som organisation en överordnad roll gentemot övriga aktörerna. Sett ur detta perspektiv kommer den kommunala styrning ha en betydelse som organisatorisk faktor för att hantera motstridiga institutionella logiker. Det är således ur detta ljus som styrning hanteras som en organisatorisk faktor. Styrningen är det verktyg som kommunerna har till sitt förfogande för att hantera skolfrågor som i och med friskolorna utgör ett fragmenterat organisatoriskt fält.

Konsekvenserna av konflikter kan både vara positiva och negativa. De negativa konsekvenserna är att konflikterna kan splittra och bryta ner sociala system eller leda till icke-önskvärda förändringar (Coser, 1968) Konflikter kan också blockera samarbete och utveckling samt leda till polarisering. (Senge, 1990:---) De positiva effekterna av konflikter är att de tvingar aktörerna att finna lösningar på de problem som ger upphov till konflikten därför kan konflikter leda till nya och bättre organisationsformer. (Katz & Kahn, 1968:641) För att det senare skall gälla krävs att konflikterna är lågintensiva. Lågintensiva konflikter är konflikter som rör värderingar. Om dessa konflikter stannat vid att vara lågintensiva och inte leda till ett konfliktorienterat beteende är de till och med vara positiva för det politiska systemet. Om de dock leder till konfliktorienterat beteende kommer de att vara hämmande för systemet. Detta är dock en empirisk fråga som kommer att undersökas. Det går inte att enbart säga att lågintensiva konflikter är enbart av godo och de högintensiva konflikterna är av ondo. Även vid högintensiva konflikter tvingas aktörerna att försöka hitta lösningar som de annars inte skulle ha behövt göra vilket också kan få organisatoriska och politiskt positiva effekter.

3. Privat och offentligt- så ser konflikten ut

I följande framställning kommer beskrivning av studiens beroende faktor att fokuseras. Alla intervjuer är i materialet inte presenterade vilket gör att beskrivningen kan te sig en aning tunn. Fokus i framställningen ligger i konflikterna och dess utveckling över tid, från de kommunala yttrandena vid skolornas ansökning till hur de olika aktörerna upplever situationen i de olika kommunerna. Svaren har organiserats enligt två huvudteman, ekonomiska faktorer samt politiska faktorer.

För att komplettera intervjumaterialet har jag gått igenom ansökningshandlingarna och kommunernas yttrande rörande etableringen. Anledningen är för att se om det är så att olika skolor behandlas olika vilket i sin tur kan kopplas till om det påverkar konfliktnivån mellan kommun och fristående skola när väl skolan är etablerad.

3.1 Sundsvalls kommun

Ideologiska aspekter:

Den politiska majoriteten i kommunen från 1998 års val är ett minoritetsstyre där Socialdemokraterna styr med hjälp av vänsterpartiet och miljöpartiet. I valet erhöll de drygt 63 % av rösterna. De borgerliga partierna fick tillsammans drygt 29 % av rösterna. I valet 2002 fick Socialdemokraterna tillsammans med Vänsterpartiet och miljöpartiet drygt 60 % av rösterna medan de borgerliga fick drygt 36 % av rösterna. Kommunen har således en vänstermajoritet när de första fristående gymnasieskolorna etableras på orten.

Tabell 3.1 Fristående gymnasieskolor i Sundsvalls kommun

Skola	Ägare	Inriktning
John Bauergymnasiet	Novum Data- & Kompetensutveckling	Allmän
Mikael Elias Teoretiska	Nordens Teknikerinstitut- NTI Skola	Allmän

Gymnasium		
NTI-Gymnasiet	NTI AB	EI/Data
Skvaderns Gymnasieskola	Lärarägd	Pedagogisk
Sundsvalls Praktiska Gymnasium	Baggium Utbildning AB	Allmän

Källa:Skolverket

För att komplettera intervjumaterialet har jag gått igenom ansökningshandlingarna och kommunernas yttrande rörande etableringen. Anledningen är för att se om det är så att olika skolor behandlas olika vilket i sin tur kan kopplas till om det påverkar konfliktnivån mellan kommun och fristående skola när väl skolan är etablerad.

Vid en genomgång av partiernas yttrande över etableringen av fristående skolor märks en tydlig uppdelning i svaren mellan de borgerliga partierna och Socialdemokraterna och Vänsterpartiet. Miljöpartiet är det parti som intar en hållning som kan anses som vilande på två olika ställningstaganden. Miljöpartiet säger nej till etablering av fristående skolor som ägs av de stora utbildningsföretagen och säger ja till etablering av fristående skolor som startas av eller som lokala initiativ vilket ökar mångfalden och som antas gynna kommunens gymnasieelever. (Sammanträdesprotokoll, Barn- och Utbildningsnämnden, Sundsvalls Kommun, 20000830) Ställningstagandet bygger på en tanke om utbildning som något främst för individen vilket harmoniserar med tanken inom private good-perspektivet. Inom private-good perspektivet är utbildning något för individen så att denne skall kunna optimeras sina möjligheter till arbete. Detta står i kontrast med public good perspektivet där utbildningens roll i ett samhälle anses vara att fostra goda demokratiska medborgare. (Englund, 1996)

Sammanträdet 2000 gällde tre olika ansökningar om att starta fristående skola. Nämndens förslag till yttrande, vilket stöds av Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, säger att bildandet av fristående skolor inte är vägen till utveckling av skolväsendet i Sundsvall. Man pekar i yttrande bland annat på ökade kostnader, ökad risk för segregation. (Förslag till yttrande angående friskoleetablering, Barn och Utbildningskontoret, 2000, dnr 364/00-619) När man tittar vidare på de specifika argumenten till partiernas ställningstagande läggs tyngdpunkten på olika saker. I det moderata remissvaret tillstyrker man ansökan och menar att de fristående skolorna skulle utgöra ett vitaliserande inslag i det kommunala skolsystemet och tillföra mervärde för de kommunala skolorna. I svaret påpekas också att det positiva med etableringen av fristående skolor är att det ger eleverna möjlighet att utifrån sina specifika

förutsättningar och behov gå i en skola som bäst tillgodoser den enskilde eleven. (Remiss, förslag till yttrande, dnr 364/00-619, Moderaterna, 20000830). Kristdemokraternas yttrande menar att friskolorna bland annat kan skapa en gynnsammare utveckling i den kommunala skolan. (Remiss, förslag till yttrande dnr 364/00-619, Kristdemokraterna, 20000830)

Miljöpartiet intar, som sagts tidigare, en ambivalent hållning till friskolornas etablering. De menar att skolor som startas som lokala initiativ skall uppmuntras medan de skolor som startas av utbildningsföretag inte skall tillåtas då de, enligt miljöpartiet, inte tillför något väsentligt för eleverna i Sundsvalls kommun. I slutet av remissen ställer de sig positiva till majoritetens förslag att en konsekvensanalys skall tas fram. (Remiss, förslag till yttrande, dnr 364/00-619, Miljöpartiet, 20000830)

I ett annat sammanträde, 2003-08-27, när ett femtal ansökningar behandlas föreslås att ärendet återremitteras till barn-och utbildningskontoret för vidare konsekvensanalys. Det yrkas från oppositionen att ansökningarna tillstyrks och att skall ske ett ökat samråd och samarbete mellan fristående skolor och kommunala skolor.(Sammanträdesprotokoll, Barn och Utbildningsnämnden, 20030827) Det kan dock konstateras att skillnaden mellan dessa båda sammanträdestillfällen är att ansökningarna inte avslås utan återremitteras för vidare analys. Det kan ses som ett tecken på att det krävs en hel del i konsekvenshänseende innan en ansökan avslås från Skolverket. Detta verkar vara något som Sundsvalls kommun tagit fasta på och mer kraft läggs på att utforma konsekvensanalyserna. Något som också bekräftas i intervjun med en representant för Sundsvalls kommun. Vid en genomgång av handlingar från Skolverket visar även vad de kringliggande kommunerna yttrat i de ansökningar som inkommit till Sundsvalls kommun.

Den första gymnasieskolan som ansökte om att etablerade sig i kommunen var John Bauer. Gymnasiet. Beslutet fattades i januari 2002 och kommande höst kunde skolan starta sin verksamhet. Sundsvalls kommun uttryckte sig positiva till etableringen, då de menade att friskolan kunde utgöra ett komplement till den kommunala gymnasieskolan samt att skolan kunde hjälpa till att hantera det stora antalet elever som vid tiden väntades i kommunen. De kringliggande kommunerna, Timrå och Härnösands kommun föreslog en viss återhållsamhet i beviljande av fristående skolor. Örnsköldsviks kommun föreslog att avstyrka ansökan då friskolan antogs fördyra samt försvåra planeringen av den egna verksamheten. John Bauer startade vid tiden 3 program och förväntade sig i början ett elevantal omkring 100. (Skolverket, Beslut 2002-01-18, dnr 2001:1102) Det intressanta här är att Sundsvalls kommun

yttrade sig positiv till etableringen med motiveringen att friskolan kunde ses som ett komplement till den egna gymnasieskolan. Något som man kan säga att de inte gör idag. Idag ser de friskolan som mer av ett problem och ett hinder. Över tid har alltså inställningen till de fristående skolorna kommit att bli mycket mer negativ. Tilläggas bör att majoritetsförhållandena vid tiden var desamma som nu, dvs. Socialdemokratiskt styre tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Hösten 2002 startade också Skvaderns Gymnasieskola. Skolan avsåg att tillhandahålla Samhällsvetenskapliga programmet, Naturvetenskapliga programmet, Barn och fritidsprogrammet samt Estetiska programmet. Av handlingarna framgår att Sundvalls kommun var negativa till etableringen av friskolan. De ansåg inte att skolan tillförde något till det kommunala utbudet samt att friskolor ökar segregationen i kommunen samt att friskolorna medför ökade kostnader för kommunen. De kringliggande kommunerna Härnösand, Sollefteå, Timrå och Kramfors var alla negativa till etableringen. Tilläggas bör att Skvaderns Gymnasieskola inkom med sin ansökan redan 2000, men avvaktade att starta fram till 2002. (Skolverket, Beslut 2000-12-19, dnr 2000:918) Varför kommunen hade en något ambivalent hållning till båda Skvaderns Gymnasieskola samt John Bauergymnasiet kan bero på skolornas utbud. Skvaderns gymnasieskola har inriktning som mer liknar de kommunala skolorna, vilket inte John Bauergymnasiet har vid den tidpunkten.

NTI-Gymnasiet startade sin skola 2003, i augusti. Beslut fattades av Skolverket 2002. Skolan skulle bedriva utbildning i form av Elprogrammet med inriktning mot datorteknik. Sundsvalls kommun hade inget att erinra mot att skolan etableras i kommunen men ville att skolan sköt på sin start till 2003, vilket den också gjorde. De kringliggande kommunerna intog lite olika hållning i frågan. Örnsköldsvik, Kramfors och Sollefteå avstyrkte ansökan medan Härnösand och Timrå kommun ansåg att en viss återhållsamhet borde praktiseras. (Skolverket, Beslut 2002-01-18, dnr 44-2001:1202)

Nästa gymnasieskola att etablera sig i kommunen var Sundsvalls Praktiska Gymnasium. Skolan får först avslag från Skolverket men efter ett antal kompletteringar av ansökan och turer i länsrätt och kammarrätt erhöll dock skolan rätt att starta vilket ägde rum den 1 augusti 2005. Även denna gång var lägeskommunen Sundvall samt de kringliggande kommunerna negativa till etableringen, bland annat på grund av ökade kostnader. (Skolverket, Beslut 2004-01-29, dnr. 2003:1092)

Den senaste i raden av skolor att etablera sig i Sundsvall är Mikael Elias Teoretiska Gymnasium. Skolan startade 2006 och bedriver utbildning inom det Naturvetenskapliga och Samhällsvetenskapliga programmet. Skolan ägas av NTI AB som också driver NTI-Gymnasiet i Sundsvall. Kommunernas yttrande över skolans etablering är från Sundsvalls kommun och Sollefteå kommun negativa till etableringen, övriga kommuner har inte avgett några yttranden. (Skolverket, Beslut 2005-11-16, dnr 44-2005:1129)

Ytterligare en skola har fått rätt av Skolverket att bedriva utbildning i Sundsvalls kommun är Thorén Buisness School. Skolan har dock inte startat än.

När det kommer till frågan hur konfliktnivåerna i kommunerna ser ut och vad konflikterna består i är alla eniga. De respondenter från fristående skolor som jag intervjuat beskriver relationen till kommunen som problematisk. Från att elever blir exkluderade från kommungemensamma anläggningar, till att det finns ett politiskt motstånd i kommunen som gör att det är problematiskt att verka.

En respondent beskriver att situationen blivit något bättre, från att det funnits näst intill ren illvilja från kommunens sida har det i alla fall funnits representanter från kommunen på besök, både från politiskt håll och från tjänstemannahåll. Respondenten beskriver det som att; *”rent fiendskap, ondska och illvilja från olika håll när vi började”* (Respondent 2, Sundsvall, 070222) Det har dock blivit en aning bättre men det är friskolorna som får ta initiativ till kontakt med kommunen. Frågorna som de fristående skolorna vill diskutera med kommunen är att eleverna har haft stora svårigheter att få komma in i kommunala anläggningar samt frågor rörande elever med särskilda behov. Respondenten menar att det varit mycket svårt att diskutera med kommunen då det inte funnits några plattformar att diskutera på. (Respondent 2, Sundsvall 070222)

Representanten för den kommunala skolförvaltningen bekräftar bilden som friskolorna ger. De behandlar inte de fristående skolorna med någon större entusiasm. Kontakten är sämst med de fristående skolor som tillhör kedjor, något bättre är kontakten med de skolor som är sprungna ur den egna organisationen. Där säger respondenten att kontakten blir en annan. (Respondent 5, intervju representant skolförvaltningen, Sundsvalls kommun, 080421) Den organisationsförändring som den kommunala skolan genomgick handlar bland annat om att

möta den konkurrens som man upplever från de fristående skolorna i kombination med att elevkullarna minskar. (Respondent 5, intervju 080421) I takt med att barnkullarna minskar och friskolorna ökar kommer nog fler institutionella förändringar få genomföras. Trycket på kommunen att kunna möta både ökat antal fristående skolor samt minskat elevunderlag gör att vi kommer att få se en rad organisationsförändring i skolan vilket troligen kommer att öka konfliktnivåerna.

Ekonomiska aspekter:

Det finns i nuläget 6 stycken skolor i Sundsvalls kommun. Alla de skolor som erhållit rätt att starta från skolverket har också startat. I Sundsvalls gymnasieskolor idag går ca 4500 elever varav 1500 går i fristående skolor. (Respondent 5, skolförvaltningen, Sundsvalls kommun, 081421) De pengar som kommunen betalar ut till de fristående skolorna utgör således av betydande belopp.

Etableringen av fristående skolor har skapat lokala skolmarknader där de kommunala skolorna och de fristående skolorna skall konkurrera om samma resurser. Det innebär att de kommunala och fristående skolorna konkurrerar om samma pott pengar och om samma elever. Konkurrens och kampen om resurser är således central när det kommer till att beskriva vad som utgör den ekonomiska konflikten. Centralt för att en skola skall etablera sig i en kommun är att det finns ekonomiska incitament till att göra det. En representant för en av ägarna till en fristående skola säger:

”...men också såg man en möjlighet att faktisk som företagare kunna förädla sin verksamhet och kunna tjäna pengar och fortsätta tjäna pengar när man hade en vikande marknad på andra områden.” (Intervju med representant för ägare till fristående skola, Respondent 1, Sundsvall 070222) Han fortsätter med att beskriva hur det går till när de tittar på vilka orter det är som skolan skall etableras på. Närhetsprincipen anges som viktig. Följande citat belyser hur närhetsprincipen styr etableringen: *” Inte för nära och inte för långt bort eftersom vi har ett riksintag så kommer man ändå att ha en överlappning mellan skolorna.”* (Respondent 1, Sundsvall 070222) Det handlar om att inte ha skolor som direkt konkurrera med varandra utan skolorna skall med lämpligt geografisk avstånd som utgångspunkt komplettera varandra. Det här marknadstänkande fortsätter och följande citat kan illustrera ytterligare vilka faktorer som beaktas när skolan väljer lägeskommun för sin etablering; *”Sen tittar vi även på demografin även se hur de socioekonomiska strukturerna ser ut på orten, finns det ett underlag...”* (Intervju med representant för ägare till fristående skola, Respondent 1, Sundsvall 070222)

Underlaget som beskrivs refererar till de befintliga skolorna på orten och deras utbud och om det finns en lucka som friskolan kan fylla. Den aktuella friskolan har ett basutbud av program som de sedan kan komplettera med andra program. Detta koncept är starkt reglerat av ägarna. De skolor som väljer att ansluta sig till företagets utbildningsfilosofi förbinder sig också att följa konceptet i allt från inredning till timplan. Skolorna ska se likadana ut och agera lika över hela Sverige.

En annan orsak till att starta fristående skola som uppgetts i intervjuerna handlar om att de som startat skolan velat bryta sig ur den kommunala skolan. De har velat bryta sig ur den kommunala strukturen som är beroende av politiska beslut och vars fokus inte alltid är det pedagogiska arbetet. En av respondenterna beskriver orsaken så här; ”...*då så kan man säga att det var ett missnöje med den pedagogiska riktningen som man tog inom gymnasieskolan i sundsvall...det togs då vissa beslut av omfattande karaktär...vi trodde inte på dom och det var ungefär som vi sa att antingen ska vi fortsätta resten av vårt yrkesverksamma liv med att odla bitterhet eller så bör vi göra något konstruktivt och då blev det att vi valde att starta*”(Intervju med friskolerepresentant, Respondent 2, Sundsvall, 070222) Bakgrunden var att man vid tiden, omkring 1999, i Sundsvall tagit ett antal beslut mot en ny gymnasieorganisation. Kommunen ansåg att gymnasieorganisationen behövde reformeras och beslutade att Katrinelunds gymnasieskola skulle läggas ner och den nya organisationen Sundsvalls Gymnasium bildades med enheterna Västermalms och Hedbergiska gymnasieskola. Respondenten menar att man vid tidpunkten gjorde en del knepiga val och att bilda en egen skola blev lösningen på de problem man ansåg att den nya organisationen brottades med. Respondenten menar också att skillnaderna med att jobba i en kommunal skola och en fristående skola är många. Bland annat är beslutsvägarna kortare och att man har större inflytande över organisationen. Det kunde också vara så, uppger respondenten, att väldigt lite tid ägnades åt skolan och en hel del tid gick åt till att utföra sysslor som inte var direkt kopplade till skolans ansvarsområde. Det kunde exempelvis handla om att uttolka varför vissa beslut skulle fattas vilken som var orsaken bakom besluten, osv. (Respondent 2, Sundsvall, 070222) Här finner vi inte den ekonomiska orsaken som drivkraften utan mer en pedagogisk/organisatorisk orsak. Mer tid kan läggas på skolan och den pedagogiska utvecklingen samt att arbetet kan utformas i enlighet med den egna uppfattningen. Den egna uppfattningen som rättesnöre när det handlar om att driva och starta fristående skola kommer också upp i intervjuerna. Det handlar om att kunna driva skolan efter den egna synen på pedagogik. Respondenten menar att den kommunala organisationen försvårar det pedagogiska

utvecklingsarbetet. Följande citat kan illustrera det; ” ...*det är så komplicerade strukturer så att det pedagogiska tänkandet har svårt att få genomslag*” (Respondent 2, Sundsvall, 070222) *Det handlar också om att frigöra sig från gamla traditioner och konventioner som verkar hindrande. ”vi vet vad vi tror på när det gäller struktur, strukturella förutsättningar för lärande, vi pratar om lärandemiljö....men det är så svårt att få till det och då kan man säga att här...vi var ju överens, vi nio (de som grundat skolan, min anmärkning)...vi hade ju suttit två år innan vi lämnade in ansökan...och säga hur skulle vi göra nu om vi skulle starta från scratch...slänga gammal tradition överbord som inte är relevant längre...”* (Respondent 2, Sundsvall, 070222) Det kan alltså också handla om att ge sig utanför det invanda, att testa något nytt och bryta med existerande synsätt och pröva något man tror på. Friskolan som respondenten representerar tillhör inget utbildningsföretag utan är startat av lärare från den kommunala skolvärlden. Orsakerna till varför skolan startas kan anses som viktiga ur två utgångspunkter. Dels kan jag se ifall orsakerna till etablering påverkar kommunens inställning till den fristående skolan. Är det så att en skola med ett mål att tjäna pengar behandlas på ett annat sätt än en skola som startas utifrån pedagogiska orsaker? Frågan blir central då det kan ha avgörelse för vilken relation skolan får till kommunen. Uppfattar kommunen att etableringens syfte är att tjäna pengar kan kommunen komma att agera protektionistiskt då man vill skydda de egna resurserna.

De fristående skolorna i Sundsvall har ett samverkansråd där representanterna från skolorna träffas, tämligen informellt, för att försöka lösa frågor av typen utbyte av resurser. Exempelvis kan det handla om att byta vikarier med varandra. (Intervju representant fristående skola, Sundsvalls kommun, Respondent 3, 070221) Vidare menar respondenten att i den politiska sfären är konflikterna stora och att det sprider sig ner till förvaltningen. (Respondent 3, 070221) En respondent uttrycker ett behov av att samverka med de kommunala skolorna runt exempelvis betygssättning för att göra en kvalitetssäkring.(Respondent 4, 070219)

En respondent uppger att det finns ett stort intresse från den kommunala skolan att se hur den fristående skolan jobbar. Där kommunförvaltningen ser skolan som ett hot mot den egna gymnasieskolan ser den kommunala gymnasieskolan den fristående skolan som en lörokälla.(Respondent 4, 070219) Dock verkar det vara att det är en så pass politiskt laddad fråga som gör det svårt för skolorna att inleda någon form av samarbete eller samverkan.

Ur ett konkurrensperspektiv menar en av respondenterna att den kommunala skolan har hamnat i en sämre dager. Respondentens uttrycker sig så här för att belysa detta; ”*Vi har hamnat i strykkläss*” (Respondent 5, intervju 080421) Respondenten menar att tonen gällande den kommunala skolan är att den är sämre, rent kvalitetsmässigt, än de fristående skolorna och det har varit svårt för de kommunala skolorna att ta sig ur den bilden. (Lägga in resultat från utvärderingar, Lärareförbundets ranking av kommunerna.)

Sammanfattningsvis kan sägas att intervjuerna och dokumenten visat på att relationen mellan de fristående skolorna och kommunen har utifrån ett konfliktperspektiv kunnat vara bättre. Både friskolorna och representanten från skolförvaltningen vittnar om att relationen mellan aktörerna minst sagt är kylig. Även när man tittar på en del av skolornas etablering kan vissa problem skönjas. I vissa fall var kommunerna negativa till etableringarna. Men inte i alla fall. I synnerhet inte till John Bauers etablering 2002 då kommunen till och med ansåg att skolan tillförde något till den lokala skolorganisationens utbud. Dock ser det ut som att det har förändras över tid. Relationerna mellan de fristående skolorna och kommunen har blivit sämre. Relationerna mellan kommun och fristående skola har blivit något bättre men i takt med att andelen barn kommer att minska kommer konkurrensen öka vilket kan komma att få till följd att även konflikterna ökar.

3.2 Umeå kommun

Umeå är den stad i norrland som brukar betraktas som lärdomsstaden. Den första barnaskolan etableras i Umeå 1652 och 1858 etableras det Högre allmänna läroverket i Umeå. Umeås historia som lärdomsstad börjar således tidigt. Under 1940-talet inleddes arbete med att övertyga de styrande i Stockholm om att Umeå bör bli en högskolestad och den första akademiska undervisningen inleds 1956 med Tandläkarutbildningen. 1963 kunde Umeå officiellt kalla sig universitetsstad genom bildandet av Umeå universitet. (www.umea.se, 20080512)

Skolförvaltningen i Umeå genomgick för några år sedan en reformering. Från att ha varit Sveriges största kommunala förvaltning splittrades skolförvaltningen i två delar, en förskole- och grundskoleförvaltning samt en gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltning med tillhörande nämnd. Kommunen är också uppdelade i kommundelar, vilka har egen nämnd och

förvaltning, vilket är av betydelse för grundskolan och inte närmare kommer att belysas i detta kapitel. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden med tillhörande förvaltning är den som ansvarar för gymnasieskolan.

Antalet kommunala gymnasieskolor i Umeå är idag fyra stycken, de är Dragonskolan, Midgårdsskolan, Östra gymnasiet samt Forslundagymnasiet.. (www.umea.se, 080520)

Tabell 3.2 Fristående gymnasieskolor i Umeå kommun

Skola	Ägare	Inriktning
John Bauergymnasiet	Novum Data- & Kompetensutveckling	Allmän
Internationella Gymnasiet	Stiftelse Umeå Universitet	Internationell
Minerva Gymnasium	Minervaskolan i Umeå AB	Naturvetenskaplig
Umeå Waldorfskola	Stiftelse Umeå Waldorfskola	Waldorfpedagogik
Thoren Business School NTI-Gymnasiet	Thorén Gruppen AB NTI-Skolan AB	Allmän EI/Media

Källa: Skolverket

De fristående skolorna är John Bauer Gymnasiet, Minervagymnasiet, Thorén Business School, Umeå Internationella Gymnasium, Waldorfgymnasiet, NTI-Gymnasiet. Ytterligare skolor har ansökt om att få starta, de är Umeå Praktiska Gymnasium samt Umeå Trainee Center. När det gäller fallet Umeå Praktiska Gymnasium har de från Skolverket erhållit rätten att starta, men där har Umeå kommun överklagat Skolverkets beslut. I fallet Umeå Trainee Center har Skolverket avslagit ansökan att få starta verksamhet men skolan överklagat. NTI-Gymnasiet har fått godkänt av skolverket och kommer att starta sin verksamhet hösten 2008 därför inkluderas de i ovanstående tabell.

Ideologiska aspekter:

Den politiska majoriteten består av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. I valet 1998 fick de inte fullt 59 % av rösterna. De borgerliga partierna fick drygt 37 % av rösterna. I valet 2002 erhöll Socialdemokraterna tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet nästan 63 % av rösterna och de borgerliga partierna fick drygt 35 % av rösterna. Politikens roll i kommunen har förändrats i och med decentraliseringen av skolan och etableringen av fristående skolor. Tidigare upplevde respondenten att politikerna var mer

intresserade av att engagera sig i sakfrågor, medan idag är fokus mer på de övergripande målen. Ibland upplever dock respondenten att vissa förändringar är svåra att genomföra på grund av politiska löften. Det kan bland annat handla om lokalfrågan där det ibland kan vara svårt att förändra då politikerna gett löften till väljarna som försvårar exempelvis en nedläggning av en skola. (Respondent 7, Umeå kommun, skolförvaltningen, 080508)

Det som ofta nämns, i synnerhet från kommunföreträdare, i intervjuerna är detta med valfrihet i relation till jämlikhet. Den frågan restes också i min intervju med en företrädare för Umeå kommuns skolförvaltning. I Umeå har man regeln att väljer man själv skola så utgår ingen ersättning för resor, de får man då bekosta själva. Det visar också de undersökningar och utvärderingar av skolan som kommunen själva gör att socioekonomisk status är en faktor när det kommer till vilka det är som väljer skola. De barn och ungdomar som kommer från familjer med hög utbildning och hög inkomst har en större tendens till att själva välja skola, inte bara friskolor, utan även bland de kommunala skolorna. (Respondent 7, skolförvaltningen, 080508)

Även i fallet Umeå har jag gått igenom ansökningshandlingar från de startade friskolorna och tittat på vilka yttranden kommunen lämnat. Här kommer en redogörelse för dessa.

Umeå kommun har en längre tradition av fristående skolor än både Sundsvalls och Gävle kommun. Den första skolan som etablerades i Umeå genom beslut av Skolverket 1999 var Internationella Gymnasiet. Skolan startade hösten 2000. Lägeskommunen Umeå liksom den intilliggande kommunen Robertsfors tillstyrkte ansökan. Vännäs kommun tillstyrkte under förutsättningen att elevantalet begränsas. Skellefteå kommun avstyrkte ansökan med motiveringen att den smala form av utbildning som skolan erbjöd stred mot det nationella målet med sammanhållna program. (Skolverket, beslut 1999-12-21. dnr 1999:1089)

Den andra skolan som fick tillstånd av Skolverket att etablera sig i kommunen var Umeå Waldorfskola. Skolan skulle ha en speciell pedagogisk inriktning som går under namnet Waldorf. Umeå Kommun tillstyrkte ansökan. (Skolverket, beslut 2000-04-25, dnr 99:2744)

2002 var det dags för nästa skola att etablera sig. Det var John Bauergymnasiet som erhöll rätt till bidrag och tillsyn av Skolverket. Hösten 2002 startade man sin verksamhet.

Lägeskommunen Umeå föreslog att ansökan skulle avslås med en motivering att det skulle

påverka närliggande kommuner. Örnsköldsviks kommun avslog också ansökan med motiveringen att skolan skulle få till följd att kommunen får svårt med planeringen av sin egen verksamhet. Även Robertsfors och Skellefteå kommun avslog ansökan med motiveringarna att utbildningarna som skolan skall tillhandahålla redan fanns i regionen samt att man kommer få svårigheter med att planera sin egen verksamhet. (Skolverket, beslut 200-12-20, dnr 2000:1021) Även Minervaskolan etablerade sig samma år. Skolan skulle ha en naturvetenskaplig inriktning med ett särskilt fokus på datateknik. Umeå kommun ställde sig positivt till etableringen och tillstyrkte den således. Detsamma gjorde Lycksele kommun medan Skellefteå kommun avstyrkte ansökan. (Skolverket, beslut 2000-11-15, dnr 2000:982)

Thoren Gruppen AB ansökte om rätten till bidrag och tillsyn hos Skolverket 2005. Skolan skulle ha en allmän inriktning men med en profil mot marknadsföring, handel och service samt redovisning och finansiering. Umeå kommun avstyrkte ansökan med motiveringen att det finns en överkapacitet i kommunen på ca 500 utbildningsplatser inom gymnasieskolan vilket skulle kunna medföra negativa ekonomiska konsekvenser för kommunen. Även Lycksele kommun avslog ansökan. Kommunen var orolig för att skolans etablering i Umeå skulle innebära svårigheter för Lycksele att behålla sina elever och tappa ytterligare elever till Umeå. Skellefteå kommun avslog också ansökan och menar att motsvarande utbildningar redan tillgodosågs i de nationella programmen som redan ges av regionens kommuner. Samma argument använde Robertsfors kommun. (Skolverket, beslut 2005-12-06, dnr 44-2005:1097)

Ytterligare två skolor har fått tillstånd av Skolverket att starta fristående skolor är NTI-gymnasiet och Umeå Praktiska Gymnasium. Skolorna har dock ännu inte kommit igång med sin verksamhet dock skall NTI-gymnasiet starta i höst.

Ekonomiska aspekter;

På frågan om anledningen till att starta fristående skola uppges av den friskola som jag träffat orsakerna främst vara av ekonomisk art och kontakten med kommunen är av relativt god karaktär. Kontakterna med skolförvaltningen har ibland varit frostiga medan med många andra förvaltningar har samarbetet varit bra. Bland annat har en gymnastikhall byggts i samarbete med kultur- och fritidsförvaltningen där friskolan har fullt tillträde till hallen. (Intervju med företrädare för fristående skola, Respondent 6, Umeå kommun, 080509)

De fristående skolorna har också inverkat på den kommunala skolans marknadsföring. Den kommunala skolan tar efter de fristående skolornas marknadsföringsstrategier. (Respondent 6, Umeå kommun, 080509) En företrädare för den kommunala förvaltningen menar också att det skett en tydligare specialisering av skolorna i Umeå, som enligt honom är ett svar på friskolornas etablering. (Respondent 7, Intervju med företrädare för Umeå kommun, skolförvaltningen, 080508). En annan konsekvens av friskolornas etablering som respondenten pekar på är bland annat svårigheter i planeringen av skolverksamheten. Bland annat innebär det en osäkerhet för kommunen och kostnaderna för kommunen har ökat i och med etableringen av fristående skolor. Vidare menar respondenten att på det sätt som pengar fördelas till de fristående skolorna så ökar kostnaden för kommunen. Fördelningen av pengar till de fristående skolorna sker i enlighet med principen att en elev i en fristående skola skall ha lika mycket som en elev i en kommunal skola. Problemet som uppstår är när den kommunala verksamheten tvingas skära ner och kommunen ändå står med kostnader för lokaler, som också räknas in i elevpengen och påverkar bidraget till den fristående skolan, vilket blir högre i förhållande till den peng som kommunen lägger på eleven i den kommunala skolan. (Respondent 7, Umeå kommun, 080508) Företrädaren för kommunen vittnar också om att problemen för kommunen har blivit tydligare i och med att antalet fristående skolor ökat. Tidigare var kommunen mer generös mot det fåtalet skolor som fanns men idag har de satt en prislapp på allt och tar betalt för allt. (Respondent 7, Umeå kommun, skolförvaltningen, 080508) Detta kan liknas vid en marknad där aktörerna anpassar sitt beteende efter rådande struktur och denna marknad kräver att kommunen sätter ett pris på sina tjänster. En anpassning efter den nya ordningen.

I Umeå pågår ett arbete med att på ett bättre sätt integrera skolorna i kommunen, både fristående skolor och kommunala skolor för att bland annat värna kvalitet. (Respondent 7, Umeå kommun, 080508) På frågan till representanten till den fristående skolan om det förekommer någon form av samarbete eller samverkan mellan de fristående skolorna och de kommunala skolorna. Bland annat har en samverkan rört skolmaten där skolorna gått samman och agerat för bättre skolmat. (Respondent 6, Umeå kommun, 080509)

Umeå kommun har en historia av att driva kommunal verksamhet som intraprenader. Det finns allts sedan tidigare en öppenhet gentemot alternativ drift av skola och andra välfärdstjänster. Skolorna har då drivits som egna, fristående enheter och de har exempelvis

kunna behålla överskott som de producerat i budget, vilket inte varit fallet då de drevs som kommunala enheter. Detta blev mycket populärt och flera skolor ansökte om att få drivas som entreprenader eller bli fristående skolor. Som svar på det ändrade kommunen sina budgetrutiner så att alla skolor nu både behåller överskott och underskott till nästa budgetår. Dock har inga gymnasieskolor drivits som intraprenader utan det är grundskolor samt annan social serviceverksamhet. Detta har man dock mött genom att öka friheten för skolorna generellt sett. (Intervju med företrädare för Umeå kommun, Respondent 7, skolförvaltningen, 080508)

Sammanfattningsvis kan man säga att det som friskolerepresentanten uttryckte var att relationen till kommunen var relativt bra, ibland hade det varit en del problem men överlag var relationen till kommunen relativt god. Det förekommer en del samarbete mellan de fristående skolorna och de kommunala. Bland annat uppgavs att man samverkat till att få bättre skolmat i kommunen. I Umeå försöker kommunen också integrera de fristående skolorna i det kommunala skolsystemet så gott det går genom olika former för samverkan. Med det lämnar vi Umeå och beger oss till Gävle kommun.

3.3 Gävle kommun

Antalet fristående gymnasieskolor är fram till 2006 tre stycken till antalet och fördelade på följande profiler och ägare;

Tabell 3.3Frisstående gymnasieskolor i Gävle kommun

Skola	Ägare	Inriktning
John Bauergymnasiet	Novum Data- & Kompetensutveckling	Allämn
Gävle Praktiska Gymnasium	Baggium Utbildning AB	Allmän
Thoren Business School	Thorén Gruppen AB	Allmän

Källa: Skolverket

Skolorna Engelska Skolans Gymnasium, Gefle Sjöfartsgymnasium, Liber Hermods Gymnasieskola samt Hästgymnasiet är skolor som fått sina ansökningar godkända från Skolverket men ännu inte startat sin verksamhet.

Ideologiska aspekter;

I valet 1998 erhöll Socialdemokraterna drygt 37 % och vänsterpartiet dryga 16 % av rösterna och de kan genom samarbete bilda majoritet. I valet 2002 erhöll det socialistiska blocket drygt 60 % av rösterna medan det borgerliga blocket erhöll drygt 36 % av rösterna. Under de år då de första friskolorna etablerades i kommunen har den vänstermajoritet.

Den första friskolan som etablerades i Gävle var John Bauergymnasiet. Skolan startade hösten 2003. Lägeskommunen Gävle tillstyrkte ansökan med motiveringen att skolans utbildningar hade en något annorlunda inriktning än de kommunala utbildningarna. De kringliggande kommunerna, Hofors, Söderhamn och Tierps kommun avstyrkte ansökan med motiveringarna att skolan utgjorde ett hot mot den egna skolan, minskande elevunderlag för de kringliggande kommunerna samt att inverka negativt på kommunernas egna skolor. (Skolverket, Beslut 2002-11-04, dnr 44-2002:1390)

Året 2005 beslutade Skolverket att Gävle Praktiska Gymnasium erhöll rätten till bidrag och statlig tillsyn och således kunde starta sin verksamhet. Gävle kommun ansåg att skolans etablering inte skulle komma att få några större konsekvenser för kommuner om möjligen svårigheter för att få praktikplatser till den kommunala skolans elever. I Gävle Praktiska Gymnasiums filosofi ligger att mycket av utbildningen skall vara praktikbaserad. Kommunen befarade att skolans etablering skulle försvåra möjligheten till praktik för de kommunala eleverna då de vid ansökningstillfället hade svårigheter att få praktikplatser till sina elever. Söderhamns kommun avstyrkte ansökan och menade att skolans profil i mångt och mycket är densamma som Söderhamns kommun idag kan erbjuda och Gävle praktiska Gymnasiums etablering antogs försvåra kommunens utvecklingsmöjligheter för den egna skolan. Även Tierps Kommun avstyrker ansökan med motiveringen att kommunen trots sin litenhet hade byggt upp en stor egen gymnasieskola med ett brett programutbud vilket fick till följd att vissa program hade ett fåtal elever och en friskoleetablering i Gävle skulle försvåra för dessa program. (Skolverket, beslut 2005-12-20, dnr 44-2005:1139)

Den tredje, idag, etablerade och startade friskolan i Gävle är Thorén Buisness School. Beslutet fattades 2006, i november. Gävle kommun rekommenderade Skolverket att avslå ansökan för Theorén Buisness School med motiveringen att skolan inte erbjöd utbildningar som kunde ses som ett komplement till det kommunala utbildningsutbudet utan var

konkurrerande och inget som behövdes för att tillgodose utbildningsbehovet i Gävle kommun. Även Hofors kommun avstyrkte ansökan med en liknande motivering som Gävle kommun. Söderhamns kommun var också negativa och menade att skolans utbildningsutbud skulle kunna påverka den egna kommunens utbildningar negativt. Man menade vidare att risken för att det skulle uppstå en överkapacitet när barnkullarna minskar var överhängande. Tierps kommun avslog också ansökan med samma motivering som lämnades till Gävle Praktiska Gymnasiums etablering. (Skolverket, beslut 2006-11-24, dnr 44-2006:1077)

Ekonomiska aspekter;

På frågan om orsakerna till etableringen av den fristående skolan som jag intervjuat i Gävle svarar respondenten att det främst var ekonomiska orsaker till att skolan startades. När man inventerat Gävle och utbildningsmarknaden såg man kommunen som en vit fläck och att skolans koncept skulle passa in i det totala utbildningsutbudet i kommunen. (Intervju med friskolerepresentant, Respondent 8, Gävle kommun, 080221)

När det kommer till områden där friskolan samverkar med kommunen så har dessa områden blivit färre. Kommunen har beslutat att inte samverka kring hemspråksundervisning. Samverkan kring transport fungerar bra samt att skolan köper intagningservice av kommunen vilket innebär att det är kommunen som sköter intagningen av eleverna. Respondenten uppger att det har fungerat bra med den kommunala service som inte rör skolan men att det börjar bli problem även med exempelvis det kommunala fastighetsbolaget. Enligt respondenten har kommunen i skrift uttryckt att skolor inte skall vara lokaliserade till industriområden, vilket den aktuella skolan är i dagsläget samt två andra fristående skolor. Det har gjort att skolan påbörjat ett arbete med att se över tillgången till alternativa lokaler. Med hänvisning av att skolorna inte skall ligga i industriområden stoppade kommunen också byggandet av en idrottshall som var helt finansierad och som skolan skulle ha tillgång till på dagtid och idrottsklubbar på kvällstid. Motiveringen till beslutet var också att det inte skulle finnas idrottsanläggningar på den aktuella platsen då det inte kunde anses lämpligt på grund av den aktuella trafiksituationen, något som respondenten finner konstigt då det i den intilliggande fastigheten till skolan finns en idrottshall, i form av Idrottens hus. De kommunala gymnasieskolorna berörs inte av lokaliseringskravet då de alla ligger i centrum. (Respondent 8, 080221). Respondenten uppger att denna typ av konflikter ökat den senare tiden och att det kan ses som ett led att försvåra friskolans verksamhet. Anledningen till varför skolan är

lokaliserad till ett industriområde är att konceptet innehåller tanken om ett starkt samarbete mellan skola och näringsliv vilket underlättas av den plats där skolan finns lokaliserad, vilket huserar ett antal stora företag, däribland ett antal dataföretag. (Respondent 8., 080221).

Det har varit svårt, enligt respondenten, att få någon samverkan mellan de kommunala skolorna och de fristående skolorna. Friskolorna har bjudit in de kommunala skolorna till samarbete kring exempelvis betygsfrågan så att man kan få en samsyn kring hur betyg skall sättas, men det har varit nej från de kommunala skolornas sida. Det har funnits ett samarbete kring hemspråksundervisning med de kommunala skolorna vilket nu har upphört. Det man från de fristående skolorna gjort är att i sitt samverkansråd försökt samla sig kring dessa frågor och nu sker en samverkan kring bland annat hemspråksundervisningen mellan de fristående gymnasieskolorna. Syftet med samverkan är, enligt respondenten, att inte bara samverka kring vissa typer av frågor utan också eliminera områden där skolorna konkurrerar med varandra så att man inte försvårar varandras verksamheter. (Respondent 8, 080221).

Friskolornas etablering i Gävle har inneburit en förändring av den kommunala gymnasieskolan. Bland annat har de förändrat sin markandsföring. Ofta framför också, enligt respondenten, kritik mot att friskolan tär på den kommunala skolan. Något som respondenten tillbakavisar. Denne menar att när friskolan etablerades fanns ett överskott av elever i kommunen vilket friskolan ”tog hand om”. Dessutom har skolan anställt fler lärare än de antal som sagt upp från de kommunala skolorna. (Respondent 8, 080221). Det har till dags dato varit svårt att få dessa uppgifter verifierade av den kommunala förvaltningen då ingen intervju kunnat genomföras med någon representant från förvaltningen så uppgiften får stå som en illustration av hur friskolan upplever sin roll i kommunen.

Fördelen med att jobba i en friskola är enligt respondenten att skolan inte är bunden till en massa gamla traditioner utan kan pröva spännande idéer. (Respondent 8, 080221).

3.4 Sammanfattning

I detta avsnitt kommer resultaten samlas kring de frågeställningar som jag formulerade i början av avhandlingen.

3.4.1 I vilken utsträckning kännetecknas de utvalda kommunerna av konflikt?

Generellt sett kan man säga att konflikterna rört sig fram och tillbaka. I och med att den första friskolan etablerade sig i Sundsvalls kommun 2002 hade kommunen en positiv inställning till etableringen. Kommunen såg det som att skolan skulle kunna komplettera det kommunala utbudet. I och med att den andra skolan etablerades samma år var yttrandet från kommunen mindre positivt. Kommunen avslag ansökan med motiveringen att de kommunala skolorna redan hade det utbildningsutbud som den fristående skolan tänkte erbjuda vilket fick dem att avslå ansökan till Skolverket.

De respondenter från fristående skolor i Sundsvall som jag intervjuat beskriver dock relationen till kommunen som problematisk. Från att elever blir exkluderade från kommungemensamma anläggningar, till att det finns ett politiskt motstånd i kommunen som gör att det är problematiskt att verka. Någon beskriver det initiala bemötandet från kommunen som fiendskap, ondska och illvilja. Den kommunala representanten bekräftar bilden som friskolorna ger. Den personen menar att de är väldigt kärva mot de fristående skolorna och de behandlar dem inte med någon större entusiasm. Dock anser denna respondent att kontakten med de skolor som tillhör kedjor är sämre än med den kontakt som sker med friskolor som kommer ur den kommunala verksamheten.

I Gävle beskrivs relationen till kommunen som problematisk och att kommunen försöker med olika medel att försvåra för friskolorna att existera. Respondenten uppger också att de områden där de samverkar med kommunen blivit färre. Tidigare fanns en samverkan kring bland annat hemspråksundervisningen som inte finns längre. Det som fungerat bra i skolförvaltningen har rört antagningen. Skolan köper intagnings tjänsten till gymnasieskolan av kommunen vilket har fungerat bra. Dock börjar det bli problem även utanför skolförvaltningen vilket inte varit fallet tidigare. Problemen har rört det kommunala fastighetsbolaget. Företaget vill säga upp avtalet på lokalerna som skolan disponerar på grund av att kommunen fattat ett principbeslut där det inte är tillåtet för friskolorna att ligga i industriområden. Samma motivering stoppade också en idrottshall. Respondenten menar att just denna typ av konflikter ökat.

Umeå kommun är den av de tre kommuner jag undersökt som kännetecknas av lägst grad av konfliktnivå. Från kommunens sida säger man att i och med att friskolorna har ökat har det försvårat kommunens planering samt att man idag måste sätta en prislapp på alla tjänster man kan erbjuda. Så var det inte tidigare. I Umeå kommun arbetar man också med att försöka integrera de fristående skolorna i det lokala skolsystemet så långt det är möjligt. Det finns i Umeå också exempel på när de fristående skolorna samverkar med de kommunala frågor där man anser sig ha samma intressen.

3.4.2 Hur ser dessa konflikter ut?

Konflikterna har handlat om exkludering av elever från fristående skolor. Det har bland annat också handlat om att de fristående skolorna inte blir inbjudan till olika informationsdagar. I Gävle kommun har förändringar av kommunala policybeslut handlat om att friskolorna bland annat kommer att tvingas byta lokala. Konflikterna har också rört etableringen där de kommunerna yttrat sig negativt i de flesta fall.

Konflikten rör således både konflikt i ett förvaltningsperspektiv och ett politiskt/ideologisk konflikt. Den förvaltningsmässiga konflikten rör frågan hur en förvaltning hanterar en en privat aktör. I två av fallen, Gävle och Sundsvall agerar kommunen protektionistiskt vilket får till följd att elever bland annat exkluderas. I fallet Umeå försöker man integrera de fristående skolorna så gott man kan i den lokala skolorganisationen.

Den politiska dimensionen rör synen på det privatas roll i det offentliga. I några av de yttranden som kommunen lämnat ser man inte de privata skolorna som någon alternativ för den lokala skolorganisationen.

I grunden handlar det om konflikten mellan det privata och det offentliga. Kommunal förvaltning och skola möter privat utbildningsaktör. Det har varit fokus i denna del av studien. Kommunerna agerar på så olika sätt för att hantera denna situation. Det handlar också om att exkludera elever, hålla friskolorna utanför olika former av samverkan. Även om den politiska dimensionen av detta problem inte till fullo belysts i denna del som nu presenteras verkar det som att ideologi har betydelse. Då inte kanske rent partipolitiskt utan kanske en mer djupgående ideologisk konflikt som rör synen på utbildning och dess roll i samhället samt privata aktörer på en offentligt finansierad marknad.

Referenser

- Berg, Gunnar mfl., (1999), *Skolan ur ett institutionsperspektiv*, Lund: Studentlitteratur
- Bolman, Lee G & Terrence E. Deal (2005), *Nya perspektiv på organisation och ledarskap*, Lund: studentlitteratur
- Blomqvist, Paula & Bo Rothstein, (2005) *Välfärdsstatens nya ansikte, Demokrati och marknadsreformer inom den offentliga sektorn*, Lund, Agora
- Bäck, Henry., (2000), *Kommunpolitiker i den stora nyordningens tid*, Malmö: Liber
- Coser, Lewis A. (1968), *Continuities in the Study of Social Conflict*, New York: The Free Press
- De Bono, E (1986), *Konflikter*. Stockholm: Brombergs Förlag
- Deutch, Morton (1973), *The Resolution of Conflict: Constructive and Destructive Processes*. New Haven: Yale University Press
- DiMaggio, Paul J. Walter W. Powell (1983), *The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism an Collective Rationality in Organizationl Fields*, Vol 48, Nr, 2, 147-160
- Ellmin, Roger (1985), *Att hantera konflikter i skolan*, Utbildningsförlaget
- Englund, Tomas (red.) (1996) *Ytbildningspolitiskt systemskifte*, Stockholm: HLS Förlag
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Lena Wängnerud, (2004). *Metodpraktikan*, Stockholm, Norstedts Juridik
- Johansson, Leif & Stephan Schmidt, (1979), *Konflikter i kommunalpolitiken*, Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet
- Johansson, Folke, Lennart Nilsson, Lars Strömberg,(2001) *Kommunal demokrati under fyra decennier*, Malmö:Liber
- Lantto Johan., (2005), *Konflikt eller samförstånd? Management- och marknadsreformers konsekvenser för den kommunala demokratin*. Stockholm: Statsvetenskapliga Institutionen, Stockholms Universitet.
- Lidström, Anders & Christine Hudson, (1995), *Skola i förändring -decentralisering och lokal variation*, Stockholm: Nerienius & Santérus Förlag
- Lindensjö, Bo & Ulf P. Lundgren, (1986), *Politisk styrning och utbildningsreformer*, Stockholm: Liber
- Lindensjö, Bo & Ulf P. Lundgren, (2000), *Utbildningsreformer och politisk styrning*, Stockholm: HLS Förlag

- Lindblom, Anders, (Red.) (2007), *Friskolorna och framtiden , - segregation, kostnader och effektivitet*, Institutet för framtidsstudier
- Malténs, Arne (1998) *Kommunikation och Konfliktantering- en introduktion*. Lund: Studentlitteratur
- March, James G. & John P. Olsens (1984) *The new institutionalism: organizational factors in political life*, *The American Political Science Review*, vol 78, nr. 3, 734-749
- Meyer, Hohn W. & Brian Rowan, (1977)*Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony*, *The American Journal of Sociology*, vol. 83, nr. 2, pp. 340-363
- Montin, Stig, (1993), *Svenska kommuner i omvandling*, Örebro: Novemus
- Montin, Stig (2004), *Moderna kommuner, 2:a upplagan*, Malmö:Liber
- Rapport dnr 26/03, Konkurrensverket, *Lika villkor mellan kommunala grundskolor och fristående skolor?*
- Pierre, Jon (red) (2008) *Skolan som politisk organisation*, Malmö: Gleerups
- Romhed, Rune (1999) *Marknadsplats, myndighet eller mötesplats?* I Alexandersson, M (red) *Styrning på villovägar*, Lund:Studentlitteratur
- Rombach, Björn, (1991) *Det går inte att styra med mål!*, Lund: Studentlitteratur
- Rothstein, Bo, (1986) *Den socialdemokratiska staten, Reformen och förvaltning inom arbetsmarknads och skolpolitik*, Lund, Arkiv
- Rothstein, Bo., (1994) *Vad bör staten göra? Om välfärdsstatens moraliska och politiska logik*, Tockholm: SNS Förlag
- Sanne, Marika (2001), *Att se till helheten- Svenska kommunalpolitiker och det demokratiska uppdraget*, Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet
- Senge, Peter M.(1990) *Den femte disciplinen, den lärande organisationen konst*, Stockholm: Nerenius och Santérus Förlag
- Skolverket, (1997), *Ansvar för skolan*, Stockholm
- Skolverket, (2000), *Kommunernas yttranden om fristående skolor*
- Strandberg, Urban (1998), *Debatten om den kommunala självstyrelsen 1962-1994*, Hedemora: Gidlunds förlag,
- Strömberg, Lars & Jörgen Westerståhl (red.) (1983), *De nya kommunerna: en sammanfattning en sammanfattning av Kommunaldemokratiska forskningsgruppens undersökningar*, Stockholm:Liber

Tedebrand, Lars-Göran, (red), (1997) *Sundsvalls historia, del 2*, Sundsvalls kommun

Tengblad, Stefan, (2006) *Aktörer och institutionell teori*, School of Business, Economics and Law, Göteborgs universitet

7.1 Offentligt tryck

SOU 2006:1 *Gymnasieentreprenadsutredningen*

SOU 1990:44 *Demokrati och makt i Sverige- Maktredningens huvudrapport*

SOU 2001:12 *Fråsteående Gymnasieskolor- Hot eller tillgång?*

SOU 1974:53 *Skolans arbetsmiljö- Betänkande avgivet av Utredningen om skolans inre arbete- SIA*

Ds. 2001:2 *Konkurrens bildar skola- En ESO-rapport om friskolornas betydelse för de kommunala skolorna.*

Prop. 1962:54

Prop. 1988/89:4 Om skolans utveckling och styrning

Prop. 1989/90:41 Om kommunalt huvudmannaskap för lärare, skolledare, biträdande skolledare och syofunktionärer.

Prop. 1990/91:117 Om en ny kommunallag

Prop. 1991/92:95, Om valfrihet och fristående skolor

rskr. 2001/02:188

7.2 Internet

www.friskola.se 2006 08

www.skolverket.se, 2006 08

www.svt.se, 20071008

www.centerpartiet.se, 20071002

www.vansterpartiet.se, 20071002

www.mljopartiet.se, 20071002

www.socialdemokraterna.se, 20071002

www.folkpartiet.se, 20071002

www.moderaterna.se, 20071002

www.kristdemokraterna.se, 20071002

www.johnbauer.nu, 20080122

